

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Факультет інформатики, математики та економіки
Кафедра педагогіки і педагогічної майстерності

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ
ВИРОБНИЧОЇ (ВИКЛАДАЦЬКОЇ) ПРАКТИКИ :
методичні рекомендації**

Галузь знань: **01 Освіта/Педагогіка**

Спеціальність: **011 Освітні, педагогічні науки**

Педагогіка вищої школи

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

Запоріжжя
МДПУ ім. Богдана Хмельницького
2023

Затверджено

Навчально-методичною комісією МДПУ імені Б. Хмельницького

Протокол № __ від «__» _____ 2023 р.

Укладачі: **Воровка М.І.**, професор кафедри педагогіки і педагогічної майстерності, доктор педагогічних наук, професор
Кожевникова А.В., доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності, кандидат педагогічних наук, доцент
Дудко Я.В., доцент кафедри педагогіки і педагогічної майстерності, кандидат педагогічних наук, доцент

Організація та проведення виробничої (викладацької) практики : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, ОПП Педагогіка вищої школи / М.І. Воровка, А.В. Кожевникова, Я.В. Дудко. Запоріжжя : МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2023. 47 с.

У публікації викладено компетентності, результати навчання, основні вимоги, особливості, структуру та зміст виробничої (викладацької) практики для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, ОПП Педагогіка вищої школи.

Рецензенти: **Хомич Л.О.**, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогічної освіти і освіти імені Івана Зязюна НАПН України
Пріма Р.М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики початкової освіти ВНУ імені Лесі Українки

Організація та проведення виробничої (викладацької) практики : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, ОПП Педагогіка вищої школи схвалено методичною радою факультету інформатики, математики та економіки, протокол № 4 від 25 травня 2023 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	5
2. БАЗИ ПРАКТИКИ.....	6
3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ.....	8
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ.....	14
5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.....	18
6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	23
7. ДОДАТКИ.....	27
7.1. Додаток А. Перелік документів, що включено до індивідуального звіту про виробничу (викладацьку) практику магістра.....	27
7.2. Додаток Б. Зразок оформлення звіту про проходження виробничої (викладацької) практики.....	28
7.3. Додаток В. Аналіз лекції.....	29
7.4. Додаток Д. Аналіз семінарського/практичного заняття.....	31
7.5. Додаток Е. Зразок оформлення конспекту лекції.....	33
7.6. Додаток Ж. Зразок оформлення конспекту семінарського/практичного заняття.....	37
7.7. Додаток З. Зразок оформлення позааудиторного заходу з предмету.....	39
7.8. Додаток И. Зразок оформлення виховного заходу.....	41

ВСТУП

Методичні рекомендації щодо організації та проведення виробничої (викладацької) практики для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, спеціалізації Педагогіка вищої школи розроблено у відповідності Конституції України, Закону України «Про вищу освіту» від 31.03.2023 р. № 1556–VII, Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» від 18.12.2019 р. № 392–IX, наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти» від 16.07.2018 № 776, наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» від 08.04.1993 р. № 93 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міносвіти від 20.12.1994 р. № 351), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» від 26.12.2017 р. № 1669, Постанови Кабінету міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23.11.2011 р. (зі змінами, внесеними згідно Постанови Кабінету міністрів від 25.06.2020 р. № 519), з урахуванням Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями бакалавра і магістра у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького, Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького та інших документів, що регламентують освітню діяльність університету.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Практична підготовка здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького.

1.2. Практична підготовка здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом проходження ними практики в установах та організаціях згідно з укладеними університетом договорами або у структурних підрозділах університету, що забезпечують практичну підготовку.

1.3. Практична підготовка здобувачів вищої освіти забезпечується шляхом включення до освітніх програм і навчальних планів виробничої практики. Тривалість практичної підготовки визначаються освітньою програмою, навчальним планом і повинна відповідати вимогам стандарту вищої освіти (за наявності) та вимогам професійного стандарту (за наявності).

1.4. Виробнича (викладацька) практика разом із практико-орієнтованими складовими інших освітніх компонентів освітніх програм (лабораторні заняття, практичні заняття, індивідуальні практичні заняття, навчальні екскурсії, підготовка проєктів тощо), забезпечують наступність і цілісність здобуття здобувачами вищої освіти компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності.

2. БАЗИ ПРАКТИКИ

2.1. Для забезпечення практичної підготовки здобувачів вищої освіти університет укладає договори із установами та організаціями – базами практик.

2.2. Базами практик можуть бути установи та організації різної форми власності, які здійснюють діяльність у сфері освіти, і відповідають професійній спрямованості освітньої програми.

2.3. Керівники баз практик (установ та організацій) зобов'язані забезпечити створення належних умов для проходження здобувачами вищої освіти практики на виробництві, дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії відповідно до законодавства.

2.4. Договори на проведення практик з базами практик укладає ректор університету. У договорах зазначаються обов'язки сторін щодо створення необхідних умов для виконання здобувачами вищої освіти програми практики. Тривалість дії договору погоджується договірними сторонами. Договір про проведення практики готується у двох примірниках: один – університету, другий – базі практики та реєструється керівником практик університету. Примірник договору університету зберігається у керівника практик університету, копія договору зберігається на відповідній кафедрі.

2.5. Договір з базою практики на проведення практики може не укладатися, за таких умов:

- бази практики передбачаються у цільовому договорі із закладами, установами, організаціями, за яким здійснюється підготовка здобувача вищої освіти;
- практика проводиться в структурних підрозділах університету;
- керівник закладу, установи, організації надсилає керівництву університету клопотання про індивідуальне проходження практики здобувачем вищої освіти;
- здобувач вищої освіти уклав договір із закладами, установами і

організаціями на його працевлаштування і працює за обраним фахом. У цих випадках за погодженням гаранта освітньої програми, завідувача відповідної кафедри, керівника практик університету формується наказ, базами практики в якому визначаються відповідні організації, заклади, установи, структурні підрозділи університету.

2.6. Організації, установи, заклади, які є базовими, повинні відповідати таким вимогам: наявність структур, що відповідають освітнім програмам, за якими здійснюється підготовка фахівців; наявність кваліфікованих керівників практик здобувачів вищої освіти; можливість надання здобувачам вищої освіти права користування бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики, а також забезпечення інформаційного та консультативного супроводу.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

3.1. Виробнича практика (викладацька) є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки магістрів. Практика дозволяє засвоїти, проявити та передати одержані знання з педагогіки, психології та педагогічної майстерності, а також збагатити і відкоригувати їх. Виробнича практика (викладацька) забезпечує безперервність та послідовність формування компетентностей, професійне становлення майбутнього викладача. Зміст і послідовність виконання завдань виробничої практики визначається програмою з урахуванням визначеної навчальним планом тривалості практики та передбачає виконання магістром таких видів діяльності: навчальної, науково-методичної, виховної та науково-дослідної.

3.2. Метою виробничої практики (викладацької) здобувачів другого рівня вищої освіти є формування і розвиток професійних знань, умінь, навичок у сфері викладання та науково-дослідницької діяльності, формування комплексу професійних компетентностей, необхідних для подальшої самостійної науково-педагогічної діяльності, набуття досвіду виконання функцій викладача з фаху та куратора академічної групи.

3.3. Завдання практики:

- закріплення, поглиблення та збагачення психолого-педагогічних та спеціальних знань з різних предметів, використання їх при розв'язанні конкретних педагогічних завдань;
- формування психолого-педагогічних та методичних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи;
- підготовка магістрів до проведення у закладах вищої освіти занять із застосуванням активних та інтерактивних методів навчання і виховання;
- формування у майбутніх викладачів педагогічних умінь та навичок, які сприяють розвитку професійних якостей особистості;

- сформувати у магістрів знання методів та конкретних методик дослідження педагогічного процесу;
- формування у магістрів широкого наукового психолого-педагогічного світогляду та конкретних педагогічних вмінь роботи з колективом;
- формування навичок організації виховної роботи зі здобувачами вищої освіти;
- виконання функцій куратора академічної групи у студентських колективах, проведення індивідуальної роботи зі здобувачами вищої освіти;
- формування умінь та навичок організації, проведення, аналізу та самоаналізу виховних заходів різного спрямування;
- виховання стійкого інтересу до професії викладача закладу вищої освіти, потреби в педагогічній самоосвіті, виробленні творчого підходу до педагогічної діяльності.

3.4. Перелік компетентностей, які набуваються під час практики

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.

Загальні компетентності

ЗК2.Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК3.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5.Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК6.Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

ЗК9.Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК10.Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за спеціальністю

СК1.Здатність проектувати і досліджувати освітні системи.

СК6.Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.

СК8.Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

СК9.Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.

3.5. Результати навчання

РН1. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

РН2. Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності.

РН3. Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію.

РН4. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення результатів освітньої, професійної діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів.

РН5. Організувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

РН6. Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проєкти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.

РН7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

РН8. Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти,

використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.

РН10. Приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації.

3.6. Опис виробничої практики (викладацької)

Найменування показників	Ступінь вищої освіти галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика практики
Кількість кредитів – 10,5 Загальна кількість годин – 315 Тижневих годин:	Ступінь вищої освіти: другий (магістерський) Галузь знань - 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки	Обов'язкова Семестр: 2 Самостійна робота: 315 год. Вид контролю: д/залік

3.7. Змістові модулі:

Блок 1. Навчальна діяльність магістра-практиканта

- планування власної викладацької діяльності, підготовка до занять;
- проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі;
- проведення психолого-педагогічного аналізу відвіданих занять;
- перевірка письмових робіт здобувачів;
- проведення консультацій для здобувачів;
- підготовка і проведення одного позааудиторного заходу з предмету, що викладається.

Блок 2. Науково-методична діяльність магістра-практиканта

- ознайомлення магістрів з особливостями організації освітнього процесу у закладі вищої освіти (ознайомлення з нормативно-правовими документами щодо організації освітнього процесу закладу);
- ознайомлення з освітнім стандартом, освітньою програмою, навчальним планом за спеціальністю;
- ознайомлення з кредитно-модульною системою організації освітнього процесу;
- ознайомлення зі змістом освіти з обраного фаху (силабуси та робочі програми з освітніх компонентів, підручники, посібники, методичні рекомендації тощо);
- участь магістрів у засіданнях кафедри, наукових гуртках, у роботі науково-методичних семінарів викладачів тощо;
- складання робочої програми з навчальної дисципліни (тематичного плану і планів окремих занять, завдань для самостійної роботи, завдань для поточного, модульного і підсумкового видів контролю тощо);
- відвідування та аналіз лекційних, семінарських та практичних занять викладачів кафедри та аспірантів-практикантів;
- ознайомлення із сучасними інформаційними технологіями, в тому числі дистанційними, формами навчання і викладання дисциплін у закладі вищої освіти;
- організація самостійної та індивідуальної роботи здобувачів.

Блок 3. Виховна діяльність магістра-практиканта

- ознайомлення з організацією виховної роботи у закладі вищої освіти;
- ознайомлення з планом організаційно-виховної роботи у закладі вищої освіти, планом виховної роботи на факультеті, в академічній групі;
- відвідування та аналіз виховних заходів кураторів академічних груп;

- підготовка і проведення одного виховного заходу;
- психолого-педагогічного вивчення як особистості окремих студентів, так і колективу групи в цілому.

Блок 4. Науково-дослідна діяльність магістра-практиканта

- ознайомлення з напрямками науково-дослідної роботи кафедри;
- виконання індивідуальних дослідницьких психолого-педагогічних завдань з метою вивчення наявності та розвиненості у магістрів педагогічних здібностей (гностичних, конструктивних, організаторських, комунікативних);
- участь у роботі наукових семінарах відповідних кафедр.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

4.1. Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення виробничої (викладацької) практики, є:

- 1) розробка робочих програм практик здобувачів вищої освіти, навчально-методичних матеріалів та форм звітної документації з практики, складання тематики індивідуальних завдань на період проведення практики;
- 2) визначення баз практик;
- 3) укладання договорів на проведення практик між університетом та базами практик;
- 4) перед початком виробничої (викладацької) практики проводиться установча конференція, на якій здобувачів вищої освіти ознайомлюють зі змістом, завданнями та організацією практики;
- 5) розподіл здобувачів вищої освіти за базами практик;
- 6) призначення керівників практики від кафедр;
- 7) направлення здобувачів вищої освіти на бази практик;
- 8) моніторинг якості проходження практики здобувачами вищої освіти;
- 9) підготовка звітної документації за результатами проходження практики;
- 10) оцінювання результатів проходження практики.

4.2. Безпосереднє керівництво і виконання програми виробничої (викладацької) практики здобувачами вищої освіти забезпечує кафедра разом із гарантами освітніх програм та керівниками від баз практики.

4.2.1. Гаранти освітніх програм спеціальності, завідувачі кафедри:

- 1) формують разом з керівником практик університету реєстр закладів, установ, організацій, які є потенційними базами практик за освітніми програмами, та розміщують його на сайті університету;
- 2) беруть участь в укладанні договорів про проведення практики здобувачів вищої освіти між університетом та базами практик;
- 3) за два місяці до початку практики ознайомлюють бази практики з робочою програмою практики та узгоджують з ними умови ефективного

виконання всіх завдань практики;

- 4) здійснюють контроль за якістю навчально-методичного забезпечення практики на кафедрі;
- 5) призначають керівниками практик найбільш досвідчених науково-педагогічних працівників кафедри;
- 6) контролюють якість проведення практики та оцінювання її результатів;
- 7) призначають науково-педагогічних працівників для оцінювання результатів проходження практики здобувачів вищої освіти;
- 8) заслуховують на засіданнях кафедри звіт керівників практик про результати проходження практики здобувачами вищої освіти.

4.2.2. Керівники практик від кафедри:

- 1) розробляють робочу програму практики, навчально-методичні матеріали та форми звітної документації для здобувачів вищої освіти, виносять їх до затвердження на засідання кафедри (міжкафедральне засідання) та розміщують на сайті центру освітніх дистанційних технологій і на сторінці кафедри офіційного сайту університету;
- 2) ознайомлюють здобувачів вищої освіти з порядком проходження практики, програмою практики, її завданнями, формами звітності та забезпечують відповідно до затверджених кафедрою вимог звітною документацією;
- 3) безпосередньо здійснюють контроль за виконанням програми практики здобувачами вищої освіти;
- 4) надають методичну допомогу здобувачам вищої освіти щодо виконання програми практики, обробки і використання зібраного матеріалу для оформлення звітної документації з практики;
- 5) оцінюють результати практики на підставі затверджених кафедрою критеріїв оцінювання;
- 6) звітують на засіданнях кафедри про результати проходження здобувачами вищої освіти практики.

4.2.3. Керівники баз практики (установ, організацій), що здійснюють загальне керівництво практикою відповідно до договору або клопотання:

- 1) приймають здобувачів вищої освіти на практику згідно з графіком освітнього процесу;
- 2) призначають наказом керівника бази практики кваліфікованих спеціалістів для керівництва практикою та визначають кожному здобувачу вищої освіти конкретне робоче місце;
- 3) створюють необхідні умови для виконання здобувачами вищої освіти програми практики, не допускають їх використання на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності;
- 4) забезпечують здобувачам вищої освіти умови безпечної праці на конкретному робочому місці. Проводять обов'язкові інструктажі з охорони праці: вступний та первинний на робочому місці; у разі потреби навчають здобувачів вищої освіти безпечних методів праці;
- 5) надають здобувачам вищої освіти можливість користуватися матеріально-технічними засобами та інформаційними ресурсами, необхідними для виконання програми практики;
- 6) забезпечують облік виходу на практику здобувачів вищої освіти. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляють університет;
- 7) після закінчення практики надають здобувачу вищої освіти письмову довідку про проходження виробничої практики, в котрій відображають строки проходження практики, сформовані компетентності та досягнуті програмні результати, визначені в робочій програмі практики відповідно до освітньої програми підготовки (довідки з баз практик зберігаються в директораті інституту/деканатах факультетів/заочному відділі впродовж усього терміну навчання здобувача вищої освіти та додаються до його особової справи).

4.2.4. Здобувачі вищої освіти, що проходять практику:

- 1) одержують від керівника практики університету направлення на проходження практики (виробничої у закладах, установах та організаціях);
- 2) до початку практики проходять профілактичний медичний огляд, якщо це прописано в договорі з базою практики; проходять інструктажі з охорони праці і техніки безпеки, про порядок проходження практики у керівника практик університету (виробнича практика);
- 3) підтверджують проходження інструктажу з охорони праці і техніки безпеки підписом у журналі реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці у керівника практик університету (здобувачі денної форми навчання), на базі практики (здобувачі заочної форми навчання);
- 4) одержують від керівника практики від кафедри методичні матеріали (методичні вказівки, затверджену кафедрою звітну документацію тощо) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів, ознайомлюються з порядком проходження практики, робочою програмою практики та її завданнями;
- 5) своєчасно прибувають на базу практики;
- 6) у повному обсязі виконують усі завдання, передбачені робочою програмою практики, а також вказівки керівників практик від кафедри та від бази практики;
- 7) дотримуються правил охорони праці, техніки безпеки;
- 8) відповідно до вимог робочої програми практики своєчасно готують звітну документацію й звітуються про проходження практики.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

5.1. Безпосередній контроль за виробничою практикою (викладацькою) магістранта здійснюють науково-педагогічні працівники, що призначаються наказом ректора. Зокрема, здійснюється поточний контроль часу перебування магістра на виробничій практиці (викладацькій); перевірка ведення здобувачем вищої освіти поточних записів, складання планів або конспектів занять, наявності індивідуального плану роботи та інше.

5.2. Оцінка за виробничу практику (викладацьку) виставляється керівником практики з випускової кафедри. У разі проходження практики у іншому закладі вищої освіти оцінка виставляється за сумою балів: керівника з місця проходження практики та керівника з випускової кафедри. Оцінка за практику виставляється у заліково-екзаменаційну відомість після обговорення на засіданні випускової кафедри.

5.3. Здобувачі другого рівня вищої освіти, які з поважних причин не змогли пройти виробничу практику (викладацьку) у запланований термін, повинні пройти її в інший час, визначений кафедрою.

5.4. Звітна документація магістрів-практикантів:

- Звіт про проходження практики з конкретизацією видів діяльності навчального, виховного, методичного та дослідницького напрямів.
- Довідка про проходження практики на магістра-практиканта з місця проходження виробничої практики (викладацької), підписана керівником практики та завідувачем кафедри.
- Аналіз двох відвіданих занять (1 лекційного та 1 семінарське/практичне).
- Конспекти 2 лекцій і 2 семінарських/практичних занять.
- Розробка психолого-педагогічної характеристики на студента.

5.5. Захист виробничої практики (викладацької) відбувається в формі короткої доповіді магістра з презентацією.

5.6. Підведення підсумків практики:

- здобувачі другого рівня вищої освіти звітують про виконання програми та індивідуального завдання керівнику виробничої практики (викладацької) після закінчення терміну практики;
- загальна форма звітності – подання письмового звіту;
- письмовий звіт разом з іншими документами подається на перевірку керівнику практики;
- звіт має містити відомості про виконання магістром усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, мати розділи з питань охорони праці, висновки і пропозиції;
- залік у магістрів приймається впродовж 10 днів після завершення практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку здобувача вищої освіти;
- після закінчення виробничої практики (викладацької) магістри повинні здати керівнику практики відповідну документацію.

5.7. Критерії оцінювання: оцінка результатів виробничої практики (викладацької) передбачає врахування повноти та якості виконання плану виробничої практики; рівня сформованості системи професійно-педагогічних умінь; ставлення магістра-практиканта до професійної діяльності (ступінь відповідальності, самостійності, організованості); якості проведення навчальних занять; уміння організувати і здійснити науково-педагогічне дослідження та врахувати отримані результати в подальшій педагогічній діяльності; рівня аналізу та самоаналізу особистої педагогічної діяльності; повноти та правильності оформлення звітної документації; характеристики та оцінки діяльності безпосереднім викладачем-методистом практики. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до положення № 283 від 29.08.2017 р. «Про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами

вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького».

5.8. Оцінка за виробничу практику (викладацьку) виставляється з урахуванням таких показників:

№п/п	Зміст роботи, виконаної студентом	Кількість балів
1	Педагогічний аналіз відвіданих занять (2 аналізи)	10
2	Підготовка конспекту лекцій та презентаційного матеріалу до них (проведення 2 лекцій)	20
3	Підготовка і проведення 2 семінарських/практичних занять	20
4	Підготовка і проведення одного позааудиторного заходу з предмету	10
5	Підготовка і проведення одного виховного заходу	10
6	Дослідження здобувача і складання психолого-педагогічної характеристики на нього	5
7	Вчасно подана документація	5
8	Захист практики з презентацією	20
	Всього	100

5.9. Відповідно до якості оформлення поданих документів, звіту та мультимедійного представлення, змістовності відповіді на запитання визначається підсумкова оцінка діяльності магістра-практиканта. За

результатами практики магістри отримують диференційовану оцінку.

Кількість балів	Критерії оцінювання досягнень магістра-практиканта
90-100	завдання практики виконано якісно та в повному обсязі, магістр спроможний чітко та стисло викласти основні результати виробничої практики (викладацької), надає повні та обґрунтовані відповіді на поставлені запитання
82-89	завдання практики виконано в повному обсязі, але є окремі зауваження до якості виконання завдань; магістр спроможний чітко та стисло викласти основні результати виробничої практики, надає відповіді на поставлені запитання
74-81	завдання практики виконано в повному обсязі, однак є окремі зауваження до якості виконання завдань; магістр спроможний чітко та стисло викласти основні результати навчальної, науково-методичної, виховної та науково-дослідної роботи, але надає неповні та поверхові відповіді на поставлені запитання
64-73	завдання практики виконано не в повному обсязі, є зауваження щодо якості окремих завдань, магістрант недостатньо структуровано викладає основні результати виробничої практики, але надає повні відповіді на поставлені запитання
60-63	завдання практики виконано не в повному обсязі, є зауваження щодо якості окремих завдань, магістр неспроможний чітко та стисло викласти основні

	результати виробничої практики, але надає відповіді на поставлені запитання
35-59	магістр виконав лише окремі завдання, не може обґрунтувати результати практики, не надає відповіді на поставлені запитання
1-34	завдання практики не виконано або ж не відповідають змісту практики, магістр не спроможний чітко та стисло викласти основні результати виробничої практики та надати відповіді на поставлені запитання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Гладуш В.А., Лисенко Г.І. Педагогіка вищої школи : теорія, практика, історія. Навч. посіб. Дніпропетровськ, 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
2. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
3. Калашнікова Л.М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
4. Лисенко А.В. Навчальний посібник з дисципліни «Педагогіка вищої школи». Полтава : ПолтНТУ, 2018. 102 с.
5. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Харків : «Стильна типографія», 2019. 267 с.
6. Немченко С.Г., Голік О.Б., Лебідь О.В. Педагогіка вищої школи : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2014. 534 с.
7. Організація та проведення занять із застосуванням інноваційних методів : навч. посібник / Волянський П.Б та ін. Київ : ІДУЦЗ, 2019. 131 с. URL: http://lib.idundcz.dsns.gov.ua/weblib/books/Terentyeva%20A_V/_praktornovtex.pdf
8. Педагогіка вищої школи : підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С.Г. Немченко та ін. Бердянськ : БДПУ, 2020. 517 с.
9. Положення про організацію освітнього процесу в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького. Мелітополь, 2021. 50 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1OMtCdZsTSSu dgxmqMu206ffea4Kjx3_Q/view
10. Положення про практичну підготовку здобувачів вищої освіти за освітніми ступенями бакалавра і магістра у Мелітопольському державному

педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького. Мелітополь, 2021. 32 с. <https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2022/02/Polozhennya-pro-praktichnu-pidgotovku-zdobuvachiv-vishhoji-osviti-za-osvitnimi-stupenyami-bakalavra-i-magistra-u-Melitopolskomu-derzhavnomu-pedagogichnomu-universiteti-imeni-Bogdana-Hmeln.pdf>

11. Про вищу освіту : Закон України, № 1556-VII, у поточній редакції від 02.10.21. / Верховна Рада України, Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

12. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій № 1341-2011-п, від 23.11. 2011 р., у поточні редакції від 02.07.2020 р. / Верховна Рада України, Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

13. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2018. 120 с.

14. Теоретичні основи формування професіоналізму майбутніх педагогів : монографія / За ред. Коробченко А.А. Харків : Dobrinin V., 2017. 272 с.

15. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. К. : Академвидав, 2014. 456 с. URL:https://library.udpu.edu.ua/library_files/412096.pdf

Бібліотеки України:

<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського

<http://www.nplu.kiev.ua> – Національна парламентська бібліотека

www.library.edu-ua.net – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського

<http://www.4uth.gov.ua> – Державна бібліотека України для юнацтва

<http://www.chl.kiev.ua> – Національна бібліотека України для дітей

<http://lib-gw.univ.kiev.ua> – Наукова бібліотека імені М.Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка

<http://www.library.ukma.kiev.ua> – Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Освітні веб-сайти:

<http://www.mon.gov.ua> – веб-сайт Міністерства освіти і науки України

<http://www.testportal.gov.ua> – веб-сайт Українського центру оцінювання якості освіти

<http://www.iitzo.gov.ua> – веб-сайт Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки, молоді та спорту

<http://osvita-ua.net> – веб-сайт інформує з різноманітних питань освіти в Україні та за кордоном

Українські освітні портали:

<http://www.ednu.kiev.ua> – Освітня Мережа України представляє усі українські інформаційні ресурси, що пов'язані з освітою, як в Україні, так і за кордоном.

<http://www.teacher.in.ua> – Український освітній портал – все для вчителя

<http://osvita.org.ua> – освітній портал – каталог освітніх ресурсів, новини освіти, вищі навчальні заклади України і Росії

<http://school.kiev.ua/> – портал присвячений проблемам впровадження нових технологій в галузі середньої освіти України (Інформатика, підручники, матеріали, застосування комп'ютерів на уроках фізики, математики, іноземної мови, деяка інформація з Міністерства освіти та науки України, олімпіади, періодика)

<http://edu.ukrsat.com/> – для вчителів – методичні розробки, навчальні програми, для учнів – бібліотеки, реферати, олімпіади, адреси шкіл Києва та України

<http://www.ednu.kiev.ua/> – Educational Network Ukraine. На цьому сервері представлені всі українські інформаційні ресурси, пов'язані з освітніми – організаціями, вищі навчальні заклади, докладна інформація про системи

освіти найбільш розвинутих країн, гранти, преса, виставки, конференції, фірми й ін.

<http://www.osvita.org> – Освітньо-консультативний центр «Освіта»

<http://o-svit.iatp.org.ua> - каталог освітніх ресурсів О-СВІТ – інформація для учнів, студентів, педагогів, науковців.

Офіційні веб-сторінки:

<http://www.mon.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства освіти та науки України.

<http://www.apsu.org.ua> – Академія педагогічних наук України

<http://www.oblosvita.kiev.ua> – Управління освіти і науки Київської обласної державної адміністрації.

<http://www.kristti.kiev.ua> – Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів

<http://www.osvita.od.ua> – Одеський обласний інститут удосконалення вчителів.

<http://www.ime.edu-ua.net/default.htm> – Інститут засобів навчання Академії педагогічних наук

Перелік документів,
що включено до індивідуального звіту про виробничу (викладацьку)
практику магістра
(П.І.Б.)

(Назва кафедри, на якій проходить практику)

№	Назва документів
1.	Звіт про проходження практики
2.	<i>Розгорнутий план-конспект лекції 1</i>
3.	<i>Розгорнутий план-конспект лекції 2</i>
4.	<i>Методичні розробки до семінарського заняття 1(тема семінару)</i>
5.	<i>Методичні розробки до семінарського заняття 2(тема семінару)</i>
6.	Рецензія на лекцію (тема лекції)
7.	Рецензія на 2 семінарських/практичних заняття

Підпис магістра _____

Факультет _____

Кафедра _____

Звіт**про проходження виробничої (викладацької) практики**_____ (П.І.Б.
магістра)_____ (П.І.Б.
керівника)

За період практики було виконано наступні роботи:

№	Тема лекції чи семінарського заняття, на якому був присутнім практикант	П.І.Б. викладача, або іншого практиканта, які проводили заняття	Факультет, курс, група	Дата	Підпис керівника

№	Тема лекції чи семінарського	Факультет, курс, група	Оцінка	Дата	Підпис керівника

Рекомендації по вдосконаленню організації та проведення практики

1. Позитивні моменти в організації та змісті практики.
2. Негативні моменти в організації та змісті практики.
3. Побаження та рекомендації щодо покращення й організації змісту практики.

Дата _____

Підпис магістра _____

Підпис керівника _____

Затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від _____

Аналіз лекції

Прізвище, ім'я, по батькові викладача _____

Кваліфікаційна категорія, педагогічне звання _____

Науковий ступінь, вчене звання _____

Навчальна дисципліна _____ Тема _____

Дата _____ Група _____ Курс _____ Спеціальність _____

Аспект аналізу лекції	так	ні	примітки
Організаційна складова лекції	«+» – так; «-» – ні		
Наявність організаційного моменту			
Дотримання структурних елементів лекції (вступна, основна, заключна частини)			
Дотримання регламенту (хронометражу)			
Рівень підготовки здобувачів (високий, достатній, низький)			
Дотримання основних психологічних та гігієнічних вимог			
Методична складова			
Відповідність робочій програмі			
Наявність методичної розробки			
Наявність плану (сценарію)			
Наявність конспекту лекцій/навчального посібника тощо			
Повнота та точність визначень, відповідність термінології науковим вимогам			
Засоби забезпечення позитивної мотивації навчання (розкриття значення теми для майбутньої професійної діяльності; актуальність та новизна змісту; емоційне забарвлення викладання; застосування методу порівняння та аналогій; ефект парадоксальності та здивування; приклади з власної практичної діяльності).			
Внутрішньо- й міждисциплінарні зв'язки			
Зв'язок матеріалу з майбутньою професійною діяльністю			
Використання інформаційно-комунікаційних технологій (вказати, яких саме)			
Застосування активних та інтерактивних методів навчання (вказати, яких саме)			
Використання завдань щодо самостійного опрацювання навчального матеріалу			
Конкретність завдань для самостійної роботи здобувачів			

Наявність висновків, що дають змогу осмислити лекцію в цілому, виділити її основну ідею			
Реалізація принципів навчання			
науковості навчання			
доступності навчання			
посильної трудності			
самостійності й активності здобувачів			
систематичності й послідовності навчання			
диференціації та індивідуалізації навчання			
свідомості і міцності засвоєння знань, умінь та навичок			
проблемності навчання			
зв'язку теорії з практикою, навчання з життям			
наочності (ефективність та доцільність використання наочності та ТЗН)			
єдності освітньої, виховної та розвивальної функцій навчання			
Якість викладання навчального матеріалу			
Ораторське мистецтво викладача			
Якість мови (темп, дикція, образність, емоційність, виразність, правильність)			
Педагогічний такт			
Володіння викладачем теоретичним матеріалом			
Вміння активізувати увагу здобувачів			
Активізація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів			
Організація та підтримка зворотного зв'язку			
Підтримання робочої дисципліни під час проведення лекції			
Результативність лекційного заняття			
Відповідність сформованих на занятті знань вимогам спеціальності			
Досягнення цілей лекції (освітніх, виховних, розвивальних)			
Орієнтація на професійну діяльність			
Виховний вплив на здобувачів			

Досягнення цілей і завдань лекції

Позитивні сторони, рекомендації щодо поширення педагогічного досвіду:

Зауваження, недоліки

Висновки (залежно від методичних цілей заняття):

Пропозиції: _____

Аналіз семінарського/практичного заняття

Прізвище, ім'я, по батькові викладача _____

Кваліфікаційна категорія, педагогічне звання _____

Науковий ступінь, вчене звання _____

Навчальна дисципліна _____ Тема _____

Дата _____ Група _____ Курс _____ Спеціальність _____

Аспект аналізу заняття	так	ні	примітки
Організаційна складова семінарського/практичного заняття	«+» – так; «-» – ні		
Наявність організаційного моменту			
Дотримання структурних елементів семінарського заняття (вступна, основна, заключна частини)			
Підготовка кабінету			
Завчасне ознайомлення здобувачів із темою семінару/практичного заняття, питаннями, які винесені на обговорення та списком літератури, рекомендованої для підготовки до семінару/практичного заняття			
Організація діалогу між викладачем та здобувачами та між здобувачами у процесі розв'язання проблемних ситуацій			
Організація дискусії на семінарі/практичному занятті			
Оптимальність розподілу часу, дотримання регламенту			
Дотримання основних психологічних та гігієнічних вимог			
Доцільність вибору форми проведення семінару/практичного заняття			
Методична складова			
Відповідність теми семінарського/практичного заняття робочій програмі			
Зв'язок теми семінарського/практичного заняття із лекційним матеріалом			
Зв'язок із попередніми та наступними темами семінарських/практичних занять			
Формування та підтримка міждисциплінарних зв'язків			
Наявність плану (сценарію) проведення семінарського/практичного заняття			
Наявність методичної розробки семінарського/практичного заняття			
Формулювання основних проблемних ситуацій, загальних завдань семінару/практичного заняття викладачем			
Формулювання основних проблемних ситуацій, загальних завдань семінару/практичного заняття студентами			
Створення емоційного та інтелектуального настрою на семінарському/практичному занятті			
Конструктивний аналіз усіх відповідей, точок зору, виступів здобувачів			
Аргументоване формування проміжних висновків			
Ефективність використання наочного й дидактичного матеріалу			
Доцільність використання технічних засобів навчання			

Ефективність використання комп'ютерної техніки здобувачами			
Застосування інтерактивних методів навчання (вказати, яких саме)			
Застосування авторської методики проведення семінару/практичного заняття (якої саме)			
Підведення підсумків семінару/практичного заняття			
Оголошення та аргументація оцінок			
Постановка завдання на наступне семінарське/практичне заняття (диференційоване домашнє завдання)			
Реалізація принципів навчання			
науковості навчання			
доступності навчання			
посильної трудності			
самостійності й активності здобувачів			
систематичності й послідовності навчання			
диференціації та індивідуалізації навчання			
свідомості і міцності засвоєння знань, умінь та навичок			
проблемності навчання			
зв'язку теорії з практикою, навчання з життям			
наочності (ефективність та доцільність використання наочності та ТЗН)			
єдності освітньої, виховної та розвивальної функцій навчання			
Якість викладання навчального матеріалу			
Ораторське мистецтво			
Якість мови (темп, дикція, образність, емоційність, виразність, правильність)			
Педагогічний такт			
Володіння викладачем теоретичним матеріалом			
Уміння демонструвати ведення дискусії			
Активізація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів			
Організація та підтримка зворотного зв'язку			
Мотивація здобувачів щодо висловлювання власних точок зору			
Підтримання робочої дисципліни під час проведення заняття			
Результативність семінарського заняття			
Відповідність сформованих на занятті компетенцій вимогам спеціальності			
Досягнення цілей семінарського/практичного заняття (освітніх, виховних, розвивальних)			
Мотивація самоосвіти			
Орієнтація на професійну діяльність			
Виховний вплив на здобувачів			

Досягнення цілей і завдань лекції

Позитивні сторони, рекомендації щодо поширення педагогічного досвіду:

Зауваження, недоліки

Висновки (залежно від методичних цілей заняття):

Пропозиції: _____

Зразок оформлення конспекту лекції

Лекція № 12

Тема: Функції і основні завдання діяльності класного керівника

Мета: з'ясувати завдання, обов'язки, функції класного керівника, особливості планування роботи класного керівника та вимоги до нього.

План

1. Завдання, обов'язки і функції класного керівника.
2. Планування роботи класного керівника.
3. Вимоги до сучасного класного керівника.

1. Завдання, обов'язки і функції класного керівника.

Класний керівник – це педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів класу, навчальної групи професійно-технічного навчального закладу, окремими учнями, їх батьками, організацію і проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу в створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів (вихованців), їх соціального захисту.

У своїй діяльності класний керівник тісно пов'язаний з іншими шкільними працівниками. Із заступником директора школи з виховної роботи він планує свою діяльність, бере участь у підготовці й проведенні шкільних свят, урочистих подій, інших заходів. З учителем праці, викладачем організації виробництва з'ясовує питання профорієнтаційної виховної роботи; з бібліотекарем – проблеми забезпечення класу підручниками, стан читання учнями художньої літератури; з учителем фізичного виховання – участь у підготовці і проведенні спартакіад та ін. Тому класними керівниками призначають найдосвідченіших учителів-вихователів. Діяльність класного керівника урізноманітнює, поживляє виховну роботу в класі, особливо в колективі старшокласників, спрямовує її на диференціацію та індивідуалізацію виховання, на ширший і глибший вияв здібностей та уподобань школярів.

Функції класного керівника

Завдання і зміст виховання всебічно розвиненої особистості визначають функції класного керівника:

- забезпечувати оптимальні умови для всебічного гармонійного розвитку вихованців, їх самореалізації;
- у співдружності з батьками, вчителями, дитячими громадськими організаціями здійснювати всебічне виховання школярів у процесі навчально-виховної роботи в школі та за її межами;
- систематично аналізувати індивідуальні анатомо-фізіологічні і соціально-психологічні особливості розвитку учнів класу; давати рекомендації іншим учителям, батькам щодо необхідності враховувати індивідуальні та вікові особливості розвитку кожного вихованця;

- здійснювати організацію і виховання первинного учнівського колективу, всебічно вивчати динаміку його розвитку, координувати діяльність учителів, які працюють у класі;

- організовувати виховні та організаційні заходи для створення оптимальних умов, які сприяли б зміцненню та збереженню здоров'я учнів; здійснювати організаційно-виховну роботу з учнями, батьками та учителями для формування в школярів старанності, дисциплінованості у процесі навчальної діяльності з урахуванням їх індивідуальних можливостей;

- організовувати позакласну виховну роботу з учнями, сприяти залученню їх до роботи позашкільних дитячих виховних закладів, дитячих громадських організацій;

Конкретні **обов'язки** класного керівника зазначені у Статуті закладу загальної середньої освіти. Класний керівник має право відвідувати уроки всіх учителів у своєму класі, запрошувати до школи батьків або опікунів учнів класу, подавати клопотання до дирекції про заохочення або застосування стягнення до учнів.

Посадова інструкція класного керівника.....ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

2. Планування роботи класного керівника.

План роботи класного керівника – це науково обґрунтоване проектування становлення і розвитку класного колективу і кожного вихованця зокрема.

Складання плану вимагає:

- а) врахування актуальних питань в галузі народної освіти і виховання плану роботи школи;

- б) цілеспрямованості, конкретності, розумної насиченості, опори на інтереси учнів;

- в) поєднання словесних, наочних і практичних форм і методів виховання;

- г) відповідності форм і методів виховання віковим особливостям школярів і рівню їх вихованості;

- д) врахування ювілейних і суспільно-політичних дат, подій в житті України;

- е) єдність педагогічного керівництва і самостійності учнів.

Зміст плану роботи класного керівника визначається змістом його роботи з учнями, їх батьками і громадськістю:

- а) формування основ наукового світогляду;

- б) виховання свідомого ставлення до навчання, розвиток пізнавальної активності, формування умінь і навичок розумової праці;

- в) виховання національної свідомості і розвиток громадської активності;

- г) формування сумлінного ставлення до праці, підготовка до вибору професії;

- д) виховання основ загальнолюдської моралі, свідомої дисципліни і культури поведінки;

- е) формування правосвідомості, дотримання вимог законів, норм, правил

поведінки;

є) виховання основ естетичної культури, залучення до художньої самодіяльності;

ж) фізичне виховання, виховання санітарно-гігієнічних навичок;

з) робота з батьками і громадськістю.

3. Вимоги до сучасного класного керівника.

Виконання завдань, функцій, реалізація змісту виховної роботи з класом вимагає від класного керівника необхідного рівня підготовки. Професіограма (перелік науково обґрунтованих вимог) класного керівника включає такі компоненти:

1. Якості та властивості особистості: громадська та моральна зрілість, установка на діяльну участь в оновленні економічного, політичного та духовного життя суспільства, суспільна активність, любов, гуманне ставлення до дітей (людей), позитивне ставлення до роботи з дітьми різних національностей, покликання до педагогічної діяльності, потреба займатися нею, захопленість нею, переконаність у її суспільній і особистісній значущості, прагнення до самоосвіти і самовиховання, до предмета, що викладається, прагнення до новаторства й активної творчості в роботі, нахил до науково-дослідницької діяльності, творчо-практичний склад мислення, педагогічна уява; інтуїція, уміння розподіляти і зосереджувати увагу, швидкість переходу від процесу збудження до гальмування, витримка і само-опанування, вимогливість і тактовність, готовність прийти на допомогу, відвертість, терпіння, винахідливість, оптимізм, твердість і послідовність у словах і діях, організованість, відповідальність, діловитість, комунікабельність, благородство, скромність, чесність, повага до дітей, справедливість, самокритичність, спостережливість, виразне і впливове мовлення, інверсія, емпатія, альтруїзм, зібраність, акуратність, зовнішня охайність.

2. Знання: основ педагогіки і психології, теорії і методики виховної роботи, анатомо-фізіологічно-гігієнічні, змісту навчального предмета і методики його викладання, змісту і методів роботи з батьками, громадськістю, важкими дітьми, дітьми різних національностей; організаційних принципів управління навчанням і вихованням, системи міжособистісних стосунків у колективі, вікових, соціальних та індивідуальних особливостей дітей, політики, історії, краєзнавства, особливостей національних відношень, моралі, етики, естетики, культури, мистецтва, техніки, права, науки, літератури, релігієзнавства, екології, основ сімейного життя.

3. Уміння і навички:

а) конструктивні: планувати виховну роботу, відбирати доцільні види діяльності і матеріал до заходів, планувати перспективні лінії розвитку колективу і кожної особистості, здійснювати індивідуальну програму виховання кожного учня в колективі, індивідуальний підхід до учнів;

б) організаторські: виявляти і організовувати актив класу, керувати ним, організовувати різнопланову колективну та індивідуальну діяльність учнів, розвивати їхню активність, здійснювати контроль і допомогу у виконанні учнями

доручень, організувати роботу з батьками і громадськістю;

в) комунікативні: встановлювати педагогічно доцільні стосунки з учнями, батьками, вчителями, регулювати внутріколективні і міжколективні відношення, схилити до себе учнів, батьків, знаходити потрібні форми спілкування, передбачати результат педагогічного впливу на стосунки з учнями;

г) діагностичні: здійснювати педагогічну діагностику педагогічного процесу, організувати педагогічні явища, ставити і розв'язувати педагогічні завдання, висувати гіпотези, здійснювати нескладний експеримент, узагальнювати матеріал, коректувати і критично оцінювати свою діяльність, прогнозувати засоби і методи роботи, використовувати передовий досвід;

г) прикладні: масово-ігрові (співати, малювати, танцювати, виразно читати, грати на музичних інструментах, працювати з ТЗН), спортивно-туристичні;

д) педагогічна техніка: володіння культурою і технікою мовлення, мімікою, жестами, вміння надавати обличчю необхідного виразу, голосу - інтонацію, уміння зацікавлювати, навіювати, стримувати учнів, організувати себе, посилювати внутрішнє збудження та гальмування.

Питання для самостійної роботи:

1. Які риси мають характеризувати класного керівника школи XXI ст.?
2. Охарактеризуйте функціональні обов'язки класного керівника.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Напишіть твір-міркування на тему «Як здобути авторитет класному керівнику у класі».

Література:

1. Волкова Н.П. Педагогіка : посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: «Академвидав», 2012. 616 с.
2. Гладуш В.А., Лисенко В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб. Д., 2014. 416 с.
3. Зайченко І.В. Педагогіка : підручник. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 608 с.
4. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. К., 2019. С. 89-108.
5. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0659-00#Text>.

**Зразок
оформлення конспекту семінарського/практичного заняття**

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: Виникнення освіти й виховання в світовій суспільній цивілізації

Мета: визначити предмет і завдання історії педагогіки, обґрунтувати підходи світової науки до виникнення виховання, дослідити процес становлення і розвитку перших шкіл у світовій цивілізації, обґрунтувати процес виховання у Древній Греції та Стародавньому Римі.

Література:

1. Березюк О.С. Етнопедагогіка: навчально-методичний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 172 с.
2. Васюк О. В. Історія педагогіки та освіти в Україні : підручн. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 519 с.
3. Демченко О. П. Практикум з історії педагогіки : навч.-метод. посіб. [для викладачів історії педагогіки, на допомогу студ. пед. ВНЗ під час самостійного вивчення теоретичних основ, підготовки до семінарських і практичних занять] / Олена Петрівна Демченко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
4. Елькін М.В. Історія педагогіки: [навчально-методичний посібник до самостійного вивчення дисципліни] / М.В.Елькін, М.М.Головкова, А.А.Коробченко. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2009. 204 с.
5. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник / Т.К.Завгородня, Л.М.Прокопів, І.В.Стражнікова. Івано–Франківськ, 2014. 160 с.
6. Зайченко І. В. Історія педагогіки: у двох книгах: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Іван Васильович Зайченко. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. Кн. II: Школа, освіта і педагогічна думка в Україні. 2010. 1032 с.
7. Зайченко І.В. Історія зарубіжної педагогіки. Навчальний посібник. К.: Видавничий Дім Слово, 2010. 624 с.
8. Левківський М. В. Історія педагогіки: навч.-метод. посіб / М. В. Левківський, Д. І. Пащенко. К.: Центр учбової літератури, 2016. 377 с.
9. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. [в 2-х т.]. Харків: ХНАДУ, 2011.Т. 2. 524 с.

План практичного заняття:

План

1. Постановка загальної проблеми та її обговорення.

1.1. Предмет і завдання історії педагогіки.

1.2. Підходи світової науки до виникнення виховання. Виховання у первісному суспільстві.

1.3. Виникнення перших шкіл у світовій цивілізації.

1.4. Виховання у Древній Греції.

1.5. Давньогрецькі філософи про формування людської особистості (Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит).

1.6. Школа і педагогіка Стародавнього Риму.

2. Розв'язування контрольних завдань, їх перевірка і оцінювання.

Методи і засоби:

1) Метод формування пізнавальних інтересів.

2) Евристична бесіда.

Обладнання:

1. Структурно-логічна таблиця за темою заняття.

Контрольні запитання:

1. Обґрунтуйте, який з підходів щодо виникнення виховання абсолютно є не науковим?

2. Які з пам'яток джерел педагогіки є на території нашого краю ?

3. Доведіть, що Спартанська і Афінська виховні системи є такими, що унеможливають одна одну.

Запитання для обговорення:

1. Що є принципово відмінним у школах писців і жерців?

2. Які наслідки Афінської освітньої системи мають непересічну цінність для сучасної загальнолюдської і педагогічної культури?

Тематика повідомлень:

1) Давньогрецькі філософи про формування людської особистості (Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит).

Завдання на наступне заняття:

1) Підготовка до семінарського заняття за темою «ШКОЛА Й ПЕДАГОГІКА ЕПОХ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА ВІДРОДЖЕННЯ».

Зразок оформлення позааудиторного заходу з предмету

Тема: Вибір професії мистецького напрямку.

Мета: ознайомити учнів з професіями мистецького спрямування, підготувати до майбутнього вибору напрямку у професії, сформуванню усвідомленого ставлення до вибору професії.

Хід заходу:

1. Вступна частина: Одним із найважливіших кроків у житті є вибір професії. Від того, яким буде твій вибір залежить, як складеться подальше життя та як ти в ньому будеш себе почувати. Для прийняття правильного рішення при виборі професії необхідно враховувати ряд факторів – власні побажання, психологічні особливості та можливості й потреби ринку праці.

Притча про ціль життя:

Одного сонячного дня мудрець вийшов прогулятися по берегу річки в супроводі трьох своїх учнів. Зупинившись на березі, мудрець сказав: «Подивіться на річку, вона саме життя, то повільно, то бурхливо протікає. Ріка міняється з кожною миттю, ніколи не повторюючись двічі».

Учні довго дивились на ріку, поки мудрець не спитав їх: «А як ви би йшли до своєї мети?»

Перший сказав: «Я би завжди боровся з течією, плив проти неї вперед, до мети, - відважно сказав один.

«Це добре, - сказав мудрець, - та ти ризикуєш одного разу втопитись, так і не подолавши річку. Моя тобі порада: до того, як плисти проти течії, взнай, чи твоя мета знаходиться в тому ж напрямку».

Другий учень сказав: «А я буду плисти за течією, як цей пелюсток, що ковзає хвилиною, і набрався би досвіду по дорозі».

- Це добре лише тоді, якщо течія несе тебе до мети, інакше ти станеш подібним на пелюсток, якому байдуже, куди плисти, так як не важливо, де згнати.

Третій учень відповів: «А я би плив до мети, постійно міняючи тактику, то плывучи за течією, то би боров її».

- Твоя відповідь добра, та недостатньо розумна, - зауважив вчитель, - розвернувся і пішов додому.

Тоді учні запитали його: А твій шлях по ріці життя, вчителю, який?

Він посміхнувся і сказав: Я би не пускався в плавання.

- Та хіба твоя мета досягнута? - здивувались учні.

Ні, - сказав мудрець, - та не до всякої мети можна добратися вплав.

Суть цієї притчі: обери сам собі свою професію, а з нею – своє майбутнє.

Перелік мистецьких спеціальностей та можливості працевлаштування.

2. Основна частина:

Формула вибору професії:

Потрібно зіставити свої бажання із реальними можливостями і потребами на сучасному ринку праці. Наприклад у майбутньому ти бачиш себе дантистом.

Робота, як то кажуть не вагони розвантажувати і за неї гарно платять. Та чи замислювалися ти при цьому над тим, чи зможуть твої руки працювати як руки ювеліра і чи зможеш ти відстояти у конкурентів своє місце у світі стоматологічних послуг?

Отже, потрібно чітко усвідомлювати, що умова оптимального вибору професії знаходиться у центрі перехрестя 3-х складових Хочу – Можу – Треба.

1. Музикант. Презентація професії:

Музикантами, перш за все, називають людей, які вміють грати на музичних інструментах. До представників цієї професії також можна віднести композиторів і вокалістів, тобто тих людей, які за родом своєї діяльності прямо пов'язані з музикою.

Музикант - професія справді творча, але при цьому вона вимагає постійного професійного вдосконалення і наполегливої роботи. Тому багато музикантів буквально «хворіють» своєю професією, в хорошому сенсі цього слова. При цьому музикою можна займатися професійно, а можна для себе. Але, вибираючи цю професію в якості основної, слід розуміти - без спеціальної освіти досягти певних висот буде дуже складно.

Перегляд відео (фрагмент)

Сайт для обрання мистецьких спеціальностей:

<https://bashtochka4.wixsite.com/yourprofession>

3. Обговорення висловів.

4. Підсумок заходу: Один добрий і мудрий письменник сказав: “Щастя – це коли ранком хочеться йти на роботу, а ввечері хочеться йти додому”. Просто, правда? Але тільки на перший погляд. Можна розрізати навпіл буханку хліба й кожна половина залишиться такою ж смачною, як і весь хліб, тільки його буде вдвічі менше. Але якщо в когось будинку все добре, а на роботі яке – як або зовсім погано, половини щастя не вийде. Половина щастя – уже нещастя. Ви вибираєте професію на все життя й, щоб потім багато років щоранку хотілося йти на роботу, уже зараз потрібно “задуматися про майбутнє” або “вибрати роботу до душі”.

Дякую всім за увагу!

Зразок оформлення виховного заходу

Коли ми починаємо говорити про Україну, то одразу в голові спливають

моменти з рідного міста, наші подорожі по Україні. Все наше життя пов'язано з нашою Батьківщиною, а це йде з дитинства, коли в дитсадку та школі, ми знайомимось з природою нашої землі, з її історією. Таким чином ми привчаємо до любові рідної країни. Коли з малечку дитина розуміє, що рідний край так насичений дорогоцінними пам'ятками, та історичними факторами.

Виховний захід національно-патріотичного спрямування Україна - це любов душі

Мета:

виховна: виховувати почуття патріотизму, любові до рідного краю, пошану до свого народу, бажання брати посильну участь у розбудові держави, наполегливо вчитися;

розвиваюча: сприяти розвитку пізнавального інтересу, про духовні цінності нашого народу, почуття національної свідомості та самосвідомості, поняття про належність до рідної землі, визнання духовної єдності поколінь та спільності культурної спадщини.

Обладнання: комп'ютер, проектор, мультимедійна дошка, вінок-патріот, контур карти України, квіти, скринька, папір, дзеркало.

Тип виховного заходу: Виховний захід національно-патріотичного спрямування

Форми та методи роботи:

- вправа «Різні привітання»
- знайомство

- робота в групах
- анкетування
- рефлексія
- вправа « Таємниці скриньки ».

Хід заняття

Стартові завдання (*повторити попередній матеріал і перейти до нового*)

1. Вправа на різні способи вітання «Різні привітання»:
 - потиснути один одному руку,
 - зачепитися мізинцями,
 - торкнутися ліктя, обійнятися, тощо.
2. Зворотній зв'язок із минулого заняття: «*Про що ми говорили на минулому уроці?*»
3. Назвати тему заняття.
4. Вправа на знайомство.

- Здавна в Україні дівчата й хлопці плели вінки. Давайте й ми сплетемо вінок! А назвемо ми його вінок-патріот!

(На дошці прикріплене коло, в центрі якого карта України.)

*- Діти, на ваших столах є квіточки, візьміть їх, виходячи до дошки, назвіть своє ім'я та продовжить, будь-ласка, речення:
«Щоб ім'я патріота носити, треба...»*

(Діти виходять до дошки, по черзі прикріплюють квіти навколо кола.)

--Український віночок – знахар душі.

--Який гарний вийшов у нас вінок-патріот! Нехай ваші мрії, побажання стануть реальністю.

Аналіз віночка: що означає кожна квітка (презентація).

Мак		Квітка мрій, символом родючості, краси та молодості
Ромашка		Символ кохання, ніжності та вірності
Соняшник		Символ відданості й вірності
Волошка		Символ людяності
Ружа, мальва і півонія		Символи віри, надії, любові
Лілея		Дівочі чари, чистота, цнота
Деревій		Символ нескореності, витривалості
Безсмертник		Символ здоров'я, загоює виразки, і рани

Цвіт вишні та яблуні		Материнська відданість та любов
Калина		Краса та дівоча врода
Барвінок		Символ вічного життя, міцного кохання і шлюбу
Польовий дзвіночок		Символ вдячності

Робота в групах.

Кожна дитина обирає стрічку паперу, на якій записано по одному твердженню з переліку сімейних традицій і цінностей.

Завдання: об'єднатися у дві групи, а потім кожна група обговорює ті традиції і цінності, які притаманні їхнім сім'ям, та записують на аркуші паперу.

I група – «Сімейні традиції»	II група – «Сімейні цінності»
-------------------------------------	--------------------------------------

- Вишивання рушників, серветок, сорочок.
- Принциповість у взаєминах.
- Спільна праця батьків і дітей на присадибній ділянці.
- Наслідування дітьми професії батьків, родинні династії.
- Довірливе спілкування між батьками і дітьми.
- Дбайливе ставлення кожного до своїх рідних.
- Дотримання порядку в домі.
- Взаємоповага членів сім'ї.
- Справедливість у оцінюванні вчинків.
- Шана померлим родичам.
- Перехід родинних коштовностей з покоління в покоління.
- Підтримання позитивних емоцій в сім'ї.
- Відзначення днів народження членів родини.
- Духовне вдосконалення.
- Приготування страв національної кухні.
- Використання у святкові дні національного одягу.

Аналіз віночка: що означає колір кожної стрічки (презентація).

КОЛІР	ЗНАЧЕННЯ
світло-коричневий	земля–годувальниця
жовтий	сонце
світло-зелений темно-зелений	молодість, краса
голубий і синій	символ неба і води, які додають сили і здоров'я
жовтогарячий	хліб
фіолетовий	символ мудрості
малиновий	символ душевності і щирості
рожева	символ достатку
білий	пам'ять про померлих

Анкетування «Патріот»

Мета анкетування:

- визначити змістовну сторону спрямованості особистості, основу відносин школяра до навколишнього соціуму;
- визначити актуальність питань патріотизму в системі ціннісних орієнтацій учнів;
- визначити градацію особистісних якостей, що входять в поняття «патріот».

--Патріоти – люди, які люблять свою Батьківщину, готові захищати її територію, ідеали, працювати в ім'я розвитку і процвітання держави.

П. І. _____ Вік _____

- Вам необхідно зараз виконати такі завдання. Дайте відповідь та оцініть наступні питання і завдання.

I. Чи вважаєте ви себе патріотом?

1. Так;
2. Ні;
3. Частково;
4. Не знаю.

II. Хто, на ваш погляд, більшою мірою вплинув на формування ваших патріотичних почуттів?

1. Школа;
2. Батьки;
3. Оточуючі люди, друзі;
4. ЗМІ;
5. Органи влади;
6. Інше _____

III. За якими ознаками або висловлюваннями ви визначасте для себе поняття «патріотизм»?

1. Національна самосвідомість, гордість за приналежність до своєї нації, народу;
2. Непримиренність до представників інших націй і народів;
3. Інтернаціоналізм, готовність до співпраці з представниками інших націй і народів в інтересах своєї Батьківщини - України;
4. Безкорислива любов і служіння Батьківщині, готовність до самопожертви заради її блага або порятунку;
5. Любов до рідного дому, міста, країни, вірність національним традиціям, укладу життя;
6. Прагнення працювати для процвітання Батьківщини, для того, щоб держава, в якій ти живеш, була найавторитетнішою, найпотужнішою і шанованою у світі;
7. Патріотизм сьогодні не на часі, не сучасний, не для сьогоднішньої молоді;
8. Патріотизм - це лише романтичний образ, літературна вигадка;
9. Інша думка _____.

IV. Якщо ви не змогли визначити для себе поняття «патріотизм», в чому причина вашого незрозуміння?

1. Немає бажання;
2. Немає можливості;
3. Вважаю це не актуальним.

V. Перед вами список індивідуально-психологічних характеристик і життєвих цінностей людини.

1. Визначте для себе ті якості, якими повинен володіти патріот (потрібне підкресліть).

- активна життєва позиція
- краса природи і мистецтва
- любов (духовна і фізична)
- матеріальне забезпечення життя
- наявність хороших і вірних друзів
- свобода (самостійність, незалежність у судженнях і вчинках)
- творчість (можливість творчої діяльності)
- впевненість в собі (внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх протиріч)
- життєрадісність
- старанність
- незалежність
- толерантність
- освіченість
- відповідальність (почуття обов'язку, вміння тримати слово)
- самоконтроль (стриманість, самодисципліна)
- сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів

2. Визначте за 10-бальною шкалою, наскільки ці якості і цінності сформовані у вас.

- активна життєва позиція ___
- краса природи і мистецтва ___
- любов (духовна і фізична) ___
- матеріальне забезпечення життя ___
- наявність хороших і вірних друзів ___
- свобода (самостійність, незалежність у судженнях і вчинках) ___
- творчість (можливість творчої діяльності) ___
- впевненість в собі ___
- життєрадісність ___
- старанність ___
- незалежність ___
- толерантність ___
- освіченість ___
- відповідальність (почуття обов'язку, вміння тримати слово) ___
- самоконтроль (стриманість, самодисципліна) ___
- сміливість у відстоюванні своєї думки, своїх поглядів ___

Рефлексія. Продовжить речення:

1. Кожен з нас знає, що...

2. Кожен з нас готовий до...
3. Захищати свою Батьківщину можна не тільки зі зброєю, а і ...
4. Коли я замислююся над майбутнім моєї країни, то ...
5. Бути справжнім громадянином своєї країни – означає бути...

Вправа «Таємнича чарівна скринька»

На столі стоїть скринька.

--Діти, у мене на столі чарівна скринька. У ній зараз знаходиться найцінніший скарб України. Правда ж, цікаво? Хто з вас хоче побачити його, може зазирнути. (Діти по черзі зазирають до скриньку).

--То кого ж ви побачили у чарівній скриньці?

(Діти називають себе, бо на дні скриньки – дзеркало).

--Так, у чарівній скриньці ви побачили кожен себе.

Висновок:

--Діти – найцінніший скарб нашої країни!

--Я переконана, що кожен із вас виросте справжнім патріотом, а можливо, стане ще й гордістю держави! Ви запорука майбутнього нашої країни, її оберіг, як цей віночок.